

Polyanthea Sacra

Ex Universæ Sacræ Scripturæ Utriusque Testamenti Figuris, Symbolis, Testimoniis, Nec Non E Selectis Patrum, Aliorumque Authorum, Sententiis, eruditis Interpretationibus, Similitudinibus, rarisque Historiis collecta, Et Copiosis, Exquisitisque Materiis Moralibus De Virtutibus Et Vitiis Pro ...

Spanner, Andreas

Augustae Vindelicorum, 1702

§. 5. Conscientia bona. Miscellanea.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79340](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79340)

ipsa adulterium committeret. Diez, f. 2. D. 3. Quadr.

Saul capitis damnat Jonatham, ob delibatam mellis guttam 1. Reg. 14. 39. Sed Agag pinguisimo parcit, quem Dominus occidi mandarat. Oliva 1. 3. Strom.

Abfalon reprehendit Chufai, quod amicum Davidem in suo illo mcerore, & fuga, deseruerit: *hac est gratia tua ad amicum tuum?* 2. Reg. 16. 17. Et ipse paricidium suum non detestatur; imò nec videt quidem.

Non comitari amicum, grande judicat flagitium; patrem regnò, thoro, vità, ut moliebat, privare, nihil ducebat. Fernandus in Gen. 3. sect. 26.

Ex Novo.

Ecce Discipuli tui faciunt, quod non licet facere Sabbathis. Matth. 12. 2. Atqui illi, qui esum in Sabbatho pro crimine obijciunt, ipsi eadem in Dominum ipsò Sabbatho moliantur. Baezal. 14. c. 16. Pharisai malunt mori, quam vesci illotis manibus; mentiri verò, rapere, machare, nullà religione cohibentur. Propter Pascha in pratorium non ingrediuntur; Deum verò ipsò die Parasceves affigunt cruci. Aliquando granum sinapis exhorrent; jam pardos, & elephantas, glutunt. Oliva 1. 3. Strom.

Qui decimatis mentham. Matth. 23. 23. Nota, quid sequatur in iis gubernatoribus, qui decimant mentham; mirum quod relinquunt iudicium: rarò enim, qui animis affectus est circa parva, iustum iudicij pondus circa res habet. Iustum iudicium hoc est, in quo suuscuique valor, & aestimatio, datur; ut magna magni aestimentur; & prae illis relinquuntur, si fors tulerit, parva. Hoc iustum iudicij minimè servari potest ab ijs; qui circa parva maximò, & nimio, conatu feruntur: hi enim sic parva sua illa diligunt, sic requirunt; ut non alia majora vacet spectare. Unde fit, ut, propter illa parvula habenda, damnnum inferant magnis; cum multo dispendio publicæ communitatis. Baezal. 14. c. 16. §. 24.

Camelum aurem glutientes. Matth. 23. 24. id est, majora dissimulantes. O quam multi sunt hodie tales, qui parum ponderanda multum ponderant; & multum ponderanda parum attendunt. Dion. Cart. hic.

Excolantes culicem. ib. id est, expellentes à se minima delicta, quæ culices nominavit, &c. Orig. tr. 23. in Matt. Excolantes, id est, liquantes, defecantes, à fœcibus expurgantes, sicut per colum; sicut liquida colantur, à culicibus, aliisque fœcibus. q. d. si parvus culex in vinum, vel potum, vestrum incidit, excolando culicem in colo retinetis, & abijcitis, nè eum hauriatis. Interim tamen vastum camelum ingenti oris ricu transglutitis. Tales etiam sunt inter Fideles, qui scrupulosè recitant rosarium, jejnant in honorem B. V. interrim sine scrupulo luxuriantur &c. Corn. hic. Multi cavent panem quotidianum pedibus calcare, nec tamen horrent communionem scilicet. Stella in Luc. 11.

Samaritana habebat concubinarium. Jo. 4. 9. & non faciebat scrupulum de hoc: magno verò scrupulo ducit, proximo indigenti parum aquæ præbere. Diez, ib.

Ut non contaminarentur. Jo. 18. 28. Semper Judai vilibus caremonijs intendentes in magnorum malorum voraginem inciderunt. Verebantur contaminare Pascha, si Pharisdis intrarent pratorium; sed non verebantur ad mortem injussè deducere Dominum omnium Christum. Sim. de Cassi. l. 13.

Fratres, nolite pueri effici sensibus. 1. Cor. 14. 20. Nam solent pueri ad parva hiare, & obstupescere: valde magna non æquè mirantur. S. Chryl. hom. 36. hic. Clamabit puer pro chartula sibi crepta; qui præteribit ludens conflagrationem paternæ substantiæ. Baezal. 14. c. 16. §. 22.

§. V. Conscientia bonà.

Num. 1.

Figura, & Symbola.

Ex Veteri, & Novo.

Malles, securis - non sunt audita. 3. Reg. 6. 7. Conscientia bona est templum Salomonis. Hugo à S. Vict. l. 3. de anima c. 11.

Lavabo per singulas noctes lectum meum. Pf. 6. 7. Per lectum conscientiam accipimus: quia, sicut in lecto, quiescimus jacentes. S. Greg. in Pf. poenit. hic.

Oleo lætitiæ praconsortibus tuis. Pf. 44. 8. Oleum lætitiæ est, peccati maculam non habere. Unde se Conscientia semper exhilarat, quando nullà recordationis asperitate mordetur. Calvi. hic.

Byssus, & purpura, indumentum ejus. Prov. 3. 1. 2. Byssus est candor conscientiæ, & innocentia vitæ; purpura patientiæ, & poenitentiae: sunt indumentum Ecclesiæ; quia & hæc eadem fuerant indumenta sponsi sui: Cant. 5. 10. *Dilectus meus candidus, & rubicundus.* Hugo Card. hic.

Lectulus noster floridus. Cant. 1. 15. Lectulus dicitur quieta conscientia sanctis desideriis florida. Hug. Card. hic. Lilijs candentibus sanctorum cogitationum, rosas rubentibus ardentium affectuum, floribus vernantibus celestium desideriorum, conscientia suæ lectulum sparfit. S. Th. Vill. in c. 1. Cant.

Flores apparuerunt in terra nostra. Cant. 2. 1. 2. Serenitas conscientia. Hugo Card. in Pf. 27.

Reclinatorium aureum. Cant. 3. 10. Reclinatorium est conscientia pura; in qua reclinat se, & requiescit Christus, Dei sapientia: quæ aurea est; quia tribulationis igne excocta, & purgata ut aurum, atque probata. Quæ enim grata est per vitæ innocentiam, gratior, & mundior, efficitur per tolerantiam adversariorum; & digna, ut aureum sit Dei reclinatorium. Rich. à S. Vict. hic. c. 12.

Isse verò dormiebat. Matth. 8. 24. Exprimatur, ait S. Ambr. in c. 8. Luc. securitas potestatis; quod, omnibus timentibus, solus intrepidus quiescebat. Prov. 12. 21. *non contrisistis iustum &c.* Porro cervical, in quo, teste Marco, dormiebat, mysticè est bona conscientia; resignatio in Dei voluntatem; fiducia de ope Dei, & providentiâ. Corn. hic.

Oleum in vasis suis. Matth. 25. 4. Quid est in vasis suis? in cordibus suis. Unde dicit Apostolus 2. Cor. 1. 12. *gloria nostra hæc est testimonium conscientia nostra.* S. Aug. hom. 23. de verb. Dom. Quid

Quid est, ferre oleum secum, nisi habere conscientiam placendi Deo de bonis operibus: & non ibi finem gaudii sui ponere, si homines laudent, qui conscientiam videre non possunt. S. August. l. 26. de divers. Oleum gloria est; fulget, in-ter in superficie. Sed bona debet esse, & vera gloria; ut ibi sit nitus in vasis tuis. *Gloria hæc, est testimonium bonæ conscientie.* Id. in Pfah. 140.

Ex Patribus, & aliis.

Paradisus conscientia iusti est: quam non urit cura pungens, nec culpa remordens. S. Bern. l. 3. super Salve Regina.

Conscientia bonas, titulus religionis templum Salomonis, ager benedictionis; horius deliciarum, reclinatorium aureum, gaudium angelorum, thesaurus regius, aula Dei, habitaculum Spiritus Sancti, liber signatus etiam clausus, & in die Iudicii aperiendus. S. Bern. l. de conscient. c. 8.

Conscientia bona est scyphus Joseph, in quo augurari, imò inebriari solet. Conscientia bona est thesaurus regius. Unicum, & singulare, apud pi-as mentes futuræ beatitudinis, pignoris vinculum, conscientia bona. Ploret Mandus, rideat; omni volubilitate circumroteatur; ardeat, pereat, transeat: nunquam marcescat conscientia. Petr. Cell. l. de cont.

Præsepe est conscientia, inferius clausa per contemptum Mundanorum, superius aperta per desiderium æternorum. S. Bonav. in Nat. Domi. 2. solemnitate.

Promissionis terra, conscientia secunda; terra melliflua, conscientia jucunda. Rich. à S. Vict. de Sacrificio David.

Mare pacatum Lem. *Calu resert i imaginem.* Picinelli.

Num. II.

Est læta, quietæ.

Nonne, si bene egeris, recipies? Gen. 4. 7. aliter tunc: *extolles*, scilicet vultum tuum, vi-vésque in lætitia. Corn. hic.

Torrente voluptatis tue potabis eos. Pf. 35. 9. Quis cibus suavior, quam is, quem animus bene sibi conficius, & mens innocentis, epulatur. S. Ambr. hic.

Timor Domini sicut paradisus benedictionis. Eccli. 40. 28. Sicut Infernus est, ubi peccatum mortale est; ita paradisus, & cælum, ubi gratia, & timor Dei est: ubi scilicet nullius criminis reatus conscientiam mordet. Corn. hic.

Ego autem non ascendo ad aërem festum. Joan. 7. 8. Pie egit pro nobis in se formam in humanis festivitatibus non interesse, neque letari: quoniam veris Christianis nulla, præterquam de virtute, & de puritate conscientie, debet esse festivitas super terram. Sim. de Cass. l. 11. c. 25.

Ex Patribus, & aliis.

Quæ major voluptas? - quam conscientia integra. Tertull. l. de spectaculis. circa finem.

Cibus verus, & sanctus, & mundus est, immaculata conscientia, & innocens vita: quisquis sic pascitur, Christo convalescit; talis epulatur conviva Dei est. Itæ sunt epulæ, quæ Angelos

Polyanth. Sac. Tom. I.

pascunt; itæ sunt mensæ, quæ Martyres faciunt Tertull. ep. de cib. Judaicis.

Sivis nunquam tristis esse, bene vive. Bona vita gaudium semper habet. S. Isid. l. 2. soliloq. c. 11.

Hæc est animæ suavissima, & aluberrima, requies, conscientia nunda, quæta, secunda. Sic ergo beatæ animæ culcitra conscientia suæ puritas; sit capitale tranquillitas; sit opertorium ejus securitas: ut in hoc interim strato dormiat delectabiliter, & feliciter requiescat. S. Bern. l. 2. in festo OO. SS.

Cito senties, dulciores esse justitiæ fructus, quam iniquitatis. Et verius atque jucundius, gaudere hominem de bona conscientia inter molestias, quam de mala inter delicias. S. August. l. de catechil rudib.

Intus est, in corde, est Sabbathum nostrum: multi enim vacant membris, & non vacant conscientia. Omnis homo malus sabbathum habere non potest: nusquam enim illius conquiescit conscientia; & necesse est, ut in perturbationibus vivat. Cum autem bona est conscientia, tranquillitas est; & ipsa tranquillitas Sabbathum est cordis. S. Aug. in Pf. 91.

Unum solatii genus est, in ærumna, & amaritudine, constitutus, à culpa vacare; ut ea, quæ perpetuntur, adversa non pro delicti pretio sustinere videantur. S. Ambrosius de Interpellatione l. 1. c. 4.

Quid dulcius conscientia bonâ? quæ si non est, & malè pungit; amara sunt omnia. S. August. l. 45. de diversis.

Quomodo mala conscientia tota in desperatione est; sic bona conscientia tota in spe. S. Aug. in Pf. 31.

Nihil est tam animæ suave, quam à vitii tranquillitas, & libertas. B. Theodorus Studita f. 113.

Quomodo potest quis gaudere, ubi vincula, ubi tormenta, ubi tribulatio? Maxime in hoc gauderi potest. Quomodo autem? discere: qui nihil sibi ipsi contrarius est; plurimum letabitur: ita ut quod majorem dixeris tribulationem, hoc majorem dicas voluptatem. S. Chrys. hom. 15. in Acta Apost.

Festa non multitudo convenientium facere solet, sed virtus; non sumptuosus vestitus, sed pietatis ornatus; non mensæ dapillitas, sed cura animæ: maximum enim festum est conscientia bona. S. Chrys. tom. 6. hom. 5. de Anna.

Si puram habes conscientiam, festum diem ages perpetuo; bonâ semper nutritus spe, & futurorum bonorum perfusus expectatione. S. Chrysost. orat. in illud Apost. 1. Cor. 10. 31. *omnia in gloriam Dei facite.*

Num. III.

Conscientia bona est tuta, non timet.

Quando egressus fueris adversus hostes tuos in pugnam, custodies te ab omni re mala. Deut. 23. 9. nam qui peccare non audet, ne-quit in periculis timere. Ituris ergo olim ad pugnam nullum armorum genus divina lex præcipiebat; bonam solum conscientiam inculcabat. Men-doza in 1. Reg. 11. lect. 3.

Uu 2

Dor-

Dormivi autem Samuel usque mane.
Reg. 3. 15. Samuel terribiles illas minas ex divino oraculo accipiens, dicitur nihilominus usque mane dormivisse; optimam eum conscientiam, ut fieri solet, inter pericula sapiente. Mendoza hic annot. 4. sect. 1.

In cunctis, quae in hac vita adversa proveniunt, sola est omnipotentis Dei distinctio pensanda; atque ad cor semper proprium recurrendum; ut nullius nos ibi lingua implicet, ubi conscientia non accusat. Quem enim conscientia defendit, & inter accusationem liber est: & liber vel sine accusatione esse non potest; si sola, quae interitus audit, conscientia accusat. S. Greg. ep. 14. l. 6.

Nemo se contemnat pauper in cella, dives in conscientia: dives enim in conscientia securior dormit in terra, quam dives in purpura. S. Aug. Dom. 8. l. 1. de temp.

Alphonfus Arrag. rex, interrogantibus, cur praeter morem aliorum regum, absque satellitio incederet? respondit: innocentiam se habere comitem. Anton. Panormit. l. 2. de reb. gest. Alphonfi.

Omnis gloria filiae regis ab intus. Pf. 44. 14. Quae sunt interiora pulchritudinis? Conscientia. Ibi videt Christus, ibi amat Christus, ibi alloquitur Christus, ibi coronat Christus. S. Augustinus hic:

Miscellanea.

Quis sic praesumat de conscientia sua, ut certus sit, eam in iudicio Dei posse sufficere; nisi misericors misericorditer iudicet. S. August. ep. 120.

Profecto securitatem conscientiae non valent vel solent habere; nisi aut valde mali, aut valde boni. Rich. à S. Vict. lib. de sacrif. David.

Multi quaerunt scientiam, pauci conscientiam. Et si forte tanto labore, & sollicitudine, quaeretur conscientia, quanto vana, & secularis scientia; & verius apprehenderetur, & fructuosius retineretur. Petr. Cell. lib. de Consc.

§. VI.

Conscientia mala.

Num. I.

Figurae, & Symbola.

Ex Veteri, Novo, & Patri-

bis.

Symbolum peccatoris Job. c. 1. 15. Spoliati virtutibus. Remanet solum conscientiae remorsus, qui damna nuntiet, de Rampellogis Conscientia. Nuntius, qui, omnibus consumptis, Jobo remanet, est vermis Conscientiae post peccatum. Diez. D. 8. Pent. c. 2.

Concepti dolorem, & peperit iniquitatem. Job. 15. 35. Peccantes comparat Scriptura cum parturientibus. *Mulier*, ait Christus, *cum pepereris puerum, jam non meminit pressuræ propter gaudium.* Jo. 16. 21. At verò in dolore ex peccato longè aliter contingit; ut notat S. Chryl. conc. 4. de Laz. nam peccatum, simul ac commissum est, tunc demum,

extincta voluptate, amarus poenitentiae stimulus succedit; contra quam accidere solet parturientibus. Mendoza in 1. Reg. 3. v. 18. annot. 4. sect. 2.

Fugite à facie gladij. Job. 19. 29. Ille gladius est conscientiae aculeus, qui semper est, divina exigente justitia, peccato conjunctus; & nunquam sinit esse delectationem sine dolore. S. Bonav. semper enim in peccato plus est anxietatis, quam sit delectationis. l. 25. in Ascens.

Spiritus procellarum. Pf. 10. 7. In conscientia, quae sibi contraria, est quasi tempestas. H. 57. 20. *Impi, quasi mare fervens, quod quiescere non potest.* Hugo Card. hic.

Non tanges (justos) tormentum mortis. Sap. 3. 1. quia, licet saepe multis in morte doloribus crucientur; illò tamen conscientiae tormento, quod per antonomasiam tormentum mortis dicitur, non tanguntur. Mendoza in 1. Reg. 3. 18. annot. 4. sect. 2.

Peccatum Juda scriptum est in ungue adamantino. Jer. 17. 1. Nihil potentius conscientia; in qua scilicet infixæ literæ sunt solidæ. Nam, licet omnes homines suæ ipsorum conscientiae de bona vita testificari contentur; peccata nihilominus eorum, qui mentiuntur, conscientia ferre nequit; sed percutitur, & perforatur, in corruptamque perfert sententiam. Theodoret.

Pone ollam. Ezech. 24. 3. Olla semper bulliens, & ardens, est mala conscientia; quae semper aestuat, tum malis desiderijs, tum doloribus, & angibus. Corn. hic.

Recessit somnus, ait Antiochus, 1. Mach. 6. 10. *nunc vero remittiscor malorum, quae feci in Jerusalem.* v. 12.

Vermis eorum non moritur. Marci 9. 45. q. d. sicut caro gignit vermes, quibus ipsa lanietur; ita & conscientia edit culpas, quibus exedatur. Mendoza in 1. Reg. 3. v. 17. annot. 3. sect. 3. Designatur vermis animæ, impura, scelerataque conscientia: siquidem una hac animam peccatricem, nulliusque boni sibi consciam, inutilis poenitentiae aculeis, instar edacis vermis, continuo pungit, & rodit. Unusquisque ergo sceleratorum sui ipsius accusator erit; etiam dum ea secum perpendet, animoque jugiter revolvit, quæ improbe gessit; vel iavitus se, reum confiteri compellitur. Omni supplicio gravis est, immortalem illum vermem, dirèque corrodentem, circumferre. Victor Antioch. hic.

Quae poena gravior, quam interioris vulnus conscientiae? quod severius iudicium; quam domesticum? quò unusquisque sibi est reus; sed quae ipse arguit. S. Ambr. offic. l. 3. c. 4.

Infernus quidam, & carcer, animæ rea conscientia est. S. Bernardin. l. 4. in assumpt. B. V.

Tria sunt in iudicio: testis, tortor, iudex; sic in mente hominis testis conscientia, quae accusat; dolor, qui cruciat; ratio iudex, qui iudicat. S. Bonav. in Pf. 82.

Num. II.